

Inclusive and Creative Media Education ICME

YHDENVERTAINEN, LUOVA JA OSALLISTAVA MEDIALUKUTAITO ERI MAISSA JA KONTEKSTEISSA

Tekijät

- Ella Airola – Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Suomi
- Sasu Leinonen – Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Suomi
- Ilaria Bucciarelli – Firenzen yliopisto, Italia
- Giulia Cuozzo – Firenzen yliopisto, Italia
- Ilaria Moschini – Firenzen yliopisto, Italia
- Maria Ranieri – Firenzen yliopisto, Italia
- Bojan Georgievski – Institute of Communication Studies, Pohjois-Makedonia
- Aleksandra Temenugova – Institute of Communication Studies, Pohjois-Makedonia

Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanoviraston (EACEA) kantaa. Euroopan unioni ja EACEA eivät ole vastuussa niistä.

Euroopan unionin
osarahoittama

OSALLISTUJAT

Institute of Communication Studies, Pohjois-Makedonia

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Suomi

Firenzen yliopisto, Italia

TIIVISTELMÄ

Muutaman viime vuosikymmenen aikana digitaalinen media on täysin muuttanut tapamme kommunikoida, oppia ja jakaa tietoa. Se koskettaa kaikkia elämämme osa-alueita muun muassa sosiaalisen median ja uutisalustojen kautta sekä määrittelee sen, miten olemme vuorovaikutuksessa meitä ympäröivän maailman kanssa. Median kyllästyessä nykymaailmassa kaiken avain onkin medialukutaito. Se edellyttää koulutushankkeiden suunnittelua tavalla, joka auttaa tavoittamaan ihmisiä yhdenvertaisesti, luovasti ja osallisuuteen kannustamalla.

Inclusive and Creative Media Education (ICME) -hankkeen tavoitteena oli kehittää useita innovatiivisen medialukutaidon toimintamalleja, joita voisi jakaa ja skaalata eri kulttuurien, kansallisuuksien ja kielten kesken yhdenvertaisesti ja luovasta näkökulmasta. Toimintamalleja kehitettiin kolmesta aiheesta: luova medialukutaito, yhdenvertainen medialukutaito ja nuorten osallisuus.

Hankkeeseen osallistui kolme organisaatiota: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI) Suomesta, Firenzen yliopisto (UNIFI) Italiasta ja Institute of Communication Studies (ICS) Pohjois-Makedoniasta. Hanke koostui yhteensä yhdeksästä paikallisesta pilotista – jokaisessa osallistujamaassa järjestettiin kolme pilottia.

Tässä julkaisussa tutustutaan hankkeessa käytettyihin teorioihin ja metodeihin sekä tehdään yhteenveto jokaiseen kolmeen aiheeseen liittyneestä prosessista. Lisäksi esitetään vaihteittainen lähestymistapa, jota noudattamalla sidosryhmät voivat kopioida tai mukauttaa jo testattuja toimia. Näin varmistetaan, että medialukutaitohankkeet ovat sekä vaikuttavia että kestäviä.

Tekijänoikeudet – käyttö rajoitettu

Tämä asiakirja on julkaistu Creative Commons -lisenssillä CC BY-ND 4.0. Lisätietoa on osoitteessa <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>.

Saat:

	jakaa rajatussa yhteisössä – kopioida, jakaa ja levittää rajatun yhteisön sisällä
seuraavilla ehdoilla:	
	viittaaminen – sinun tulee viitata julkaisuun tekijän tai lisenssin myöntäjän määrittelemällä tavalla (ei kuitenkaan siten, että antaisit ymmärtää heidän suosittelleen sinua tai julkaisun käyttöä)
	ei johdoksia – et saa muuttaa etkä muuntaa julkaisua etkä käyttää sitä minkään pohjana

ottaen huomioon:

raukeaminen: mikä tahansa yllä olevista ehdoista voi raueta, jos saat siihen luvan tekijänoikeuden haltijalta

muut oikeudet: lisenssi ei missään tapauksessa vaikuta mihinkään seuraavista oikeuksista:

- oikeutesi reiluun kaupankäyntiin tai käyttöön
- tekijän moraaliset oikeudet
- oikeudet, joita muilla henkilöillä voi olla joko itse julkaisuun tai sen käyttötapaan (esim. julkis- ja yksityisoikeudet).

Huom. Jos julkaisua käytetään uudelleen tai levitetään, selvitä muille sen lisenssiehdot.

Tutustu oikeussääntöjen tiivistelmään verkossa osoitteessa

<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>.

SISÄLLYS

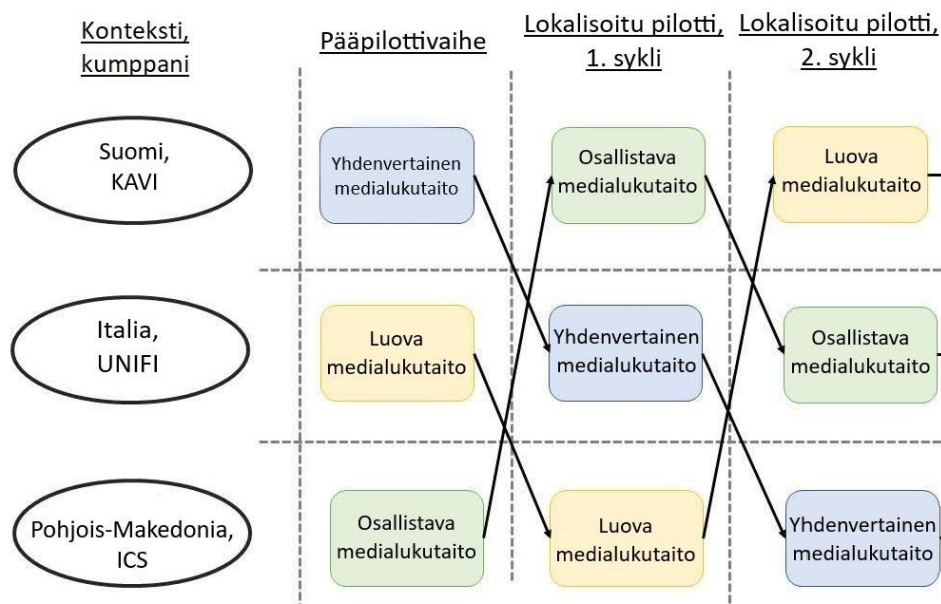
1	Johdanto.....	5
2	Metodologista taustaa.....	6
2.1	Paikallisen mukauttamisen ja kansainvälisen yhteistyön tasapainottelua	6
2.2	Havaittavat ja vertailtavat elementit.....	6
2.2.1	Reflektointityökalu	7
2.2.2	Lokalisoinnin taso	7
2.2.3	Prosessin arviointi ja suositukset	9
2.2.4	Käytäntöjen siirrettävyys.....	9
3	Tiivistelmä kaikista malleista ja materiaaleista.....	11
3.1	Yhdenvertainen medialukutaito.....	11
3.1.1	Alkuperäinen toimintamalli Suomessa	11
3.1.2	Lokalisointi Italiaan.....	12
3.1.3	Lokalisointi Pohjois-Makedoniaan	12
3.2	Luova medialukutaito	13
3.2.1	Alkuperäinen toimintamalli Italiassa	13
3.2.2	Lokalisointi Pohjois-Makedoniaan	14
3.2.3	Lokalisointi Suomeen	14
3.3	Osallistava medialukutaito	15
3.3.1	Alkuperäinen toimintamalli Pohjois-Makedoniassa	15
3.3.2	Lokalisointi Suomeen	16
3.3.3	Lokalisointi Italiaan.....	17
4	Suosituksia medialukutaitohankkeiden lokalisointiin.....	19
4.1	Lokalisointisykli.....	19
4.2	Mitä tulee ottaa huomioon	21
5	Lähteet	23
6	Liitteet	24
6.1	Liite 1 – Lokalisoinnin taso.....	24
6.2	Liite 2 – Hankkeessa julkaistu materiaali.....	26
6.2.1	Alkuperäiset toimintamallit.....	26
6.2.2	1. lokalisointi	28
6.2.3	2. lokalisointi	29

1 JOHDANTO

Inclusive and Creative Media Education (ICME) -hankkeen tavoitteena oli kehittää useita innovatiivisen medialukutaidon toimintamalleja, joita voisi jakaa ja skaalata eri kulttuurien, kansallisuuksien ja kielten kesken yhdenvertaisesta ja luovasta näkökulmasta. Toimintamalleja kehitettiin kolmesta aiheesta: luova medialukutaito, yhdenvertainen medialukutaito ja nuorten osallisuus.

Hankkeeseen osallistui kolme organisaatiota: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI) Suomesta, Firenzen yliopisto (UNIFI) Italiasta ja Institute of Communication Studies (ICS) Pohjois-Makedoniasta. Hanke koostui yhteensä yhdeksästä paikallisesta pilotista – jokaisessa osallistujamaassa järjestettiin kolme pilottia (ks. taulukko 1). Piloteista kolme oli pääpilottia, kuusi taas iteratiivisia, lokalisoituja pilotteja, jotka toteutettiin kahdessa syklissä.

Pääpiloteissa otettiin huomioon jo olemassa olevat rakenteet. Ne perustuvatkin kumppaniorganisaatioiden vakiintuneisiin vahvuuksiin medialukutaitokehityksen eri osa-alueilla (kuten menetelmien kehittäminen, koulutus ja viestintä). Kaikissa piloteissa hyödynnettiin samoja temaattisten toimintamallien luomisen, testauksen, kehittämisen ja julkaisemisen elementtejä edistettäessä yhdenvertaista ja luovaa medialukutaitoa erilaisten kohdeyleisöjen keskuudessa. Kaikki hankkeessa kehitetty materiaali löytyy liitteestä 2 (Hankkeessa julkaistu materiaali).

Taulukko 1. Hankkeen prosessikuvaus

2 METODOLOGISTA TAUSTAA

2.1 Paikallisen mukauttamisen ja kansainvälisen yhteistyön tasapainottelua

Media heijastelee – muiden kulttuurituotosten tavoin – kulttuurisia, kielellisiä ja yhteiskunnallisia erityisyyksiä siitä kontekstista, jossa se on syntynyt tai jossa sitä käytetään. Jopa nykyisin, median globalisoitumisen aikakaudella, sen sisältöön vaikuttavat edelleen paikalliset perinteet, arvot ja kokemukset. Tämän ansiosta media ei ole pelkkä globaalin viestinnän väline, vaan se myös nostaa esiin paikallisia identiteettejä. Erityisesti Euroopassa on laaja kirjo kulttuureja, kieliä ja poliittisia järjestelmiä. Tämä vaikuttaa suuresti siihen, millaisena media koetaan ja kuinka sitä käytetään.

Sen tähden mediakasvatusta ei voi siirtää kontekstista toiseen sellaisenaan. Käytännöt, jotka toimivat hyvin jossakin maassa, voivat toisessa maassa vaatia mukauttamista toimiakseen siellä yhtä hyvin. Eri maiden mediakasvatuskäytäntöjen vertaileminen on siksi hyvin tärkeää. Sen avulla oppii ymmärtämään, miten paikalliset kontekstit vaikuttavat pääaiheiden (luovuus, yhdenvertaisuus ja osallisuus) mukauttamiseen ja toimivuuteen. Tällä vertailevalla lähestymistavalla voidaan tunnistaa erityisiä strategioita, joissa otetaan huomioon kunkin kontekstin kulttuurinen, yhteiskunnallinen ja poliittinen erityisyys. Samalla edistetään silti myös koko Euroopan yhteistä osaamista ja käytäntöjä. Tämä yhtä lailla paikallisen mukauttamisen kuin kansainvälisen yhteistyön painottaminen auttaa kehittämään maiden välille yhtenäisempää, vaikuttavampaa mediakasvatuksesta varmistuen sekä erityistarpeiden että yhteisten tavoitteiden täyttymisen. ICME-hankkeessa käytäntöjen lokalisointia pohdittiin syvällisesti kunkin kumppanin johdolla alkuperäiseen toimintamalliin perustuen.

2.2 Havaittavat ja vertailtavat elementit

Jotta kumppaneiden toteuttamia lokalisointeja voi vertailla keskenään, abstrakti lokalisointikonsepti tulee ensin purkaa konkreettisiksi, havaittaviksi ja vertailtaviksi elementeiksi. Näin mahdollistetaan systemaattinen reflektointi ja analyysi eri aiheiden, käytäntöjen, kontekstien ja tavoitteiden välillä.

Päaelementeiksi määriteltiin näin ollen lokalisointikäytäntöjen neljä ulottuvuutta:

1. konteksti
2. lokalisoinnin taso
3. lokalisointiprosessi
4. lokalisoinnin arviointi.

Lisäksi kullekin ulottuvuudelle määriteltiin vielä omat päaelementit, joista kerrotaan tarkemmin myöhemmin reflektointityökalun yhteydessä (ks. alla).

2.2.1 Reflektointityökalu

Työkalu kehitettiin auttamaan prosessiin osallistuvia refleктоimaan ja tunnistamaan tiettyjä muuttujia, joita on säädetty ja muokattu. Reflektointityökalu on ratkaisevassa asemassa, kun tutkitaan toimintamalliin tehtyjä muutoksia, sillä se helpottaa eri kontekstien vertailua. Työkalu tarjosi osallistujille strukturoidun kehyksen, jonka avulla muutoksia ja mukautuksia voidaan analysoida johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi.

Reflektointityökalu jakautuu neljään osaan, joista jokainen kytkeytyy johonkin pääulottuvuuksista. Rakenne tarjoaa monipuolisen, kattavan kehyksen syvälliselle, yksityiskohtaiselle reflektiolle. Kun jokaista ulottuvuutta tarkastellaan systemaattisesti, työkalun avulla voidaan varmistaa, että kaikki olennaiset muutokset on dokumentoitu. Se mahdollistaa perusteellisen analyysin sekä itse lokalisointiprosessista että siitä, miten alkuperäistä toimintamallia on muokattu eri tilanteissa. Tämä lähestymistapa parantaa mukautusprosessin läpinäkyvyyttä ja antaa selvemmän käsityksen siitä, millaisia koulutusikäntöihin tehtäviä muokkauksia erilaiset kontekstit edellyttävät.

Konteksti

Ensimmäinen osa on puhtaasti kuvaileva. Se pyytää käyttäjiä kiteyttämään lyhyesti lokalisoinnin pääelementit:

- **osallistujiin liittyvät tiedot:** osallistujien lukumäärä ja iät sekä kyseisen kohderyhmän erityispiirteet
- **oppimistavoitteet:** tälle uudelle kontekstille asetetut päämäärät – ovatko ne samat vai erilaiset kuin alkuperäisessä mallissa
- **käytännön järjestelyt:** toiminnan rakenne, kuten kesto ja toiminnan toteuttamiseksi vaadittava suunnitteluprosessi
- **käytettävissä olevat resurssit:** toiminnan tukemiseen saatavissa olevat resurssit, kuten tekniset välineet, materiaalit ja ihmisapu
- **skaalusedellytykset:** logistiset näkökohdat, toiminnot sekä luokahuoneessa että sen ulkopuolella, kouluttajien asiantuntemus, uudessa kontekstissa vaadittavat oppimisedellytykset sekä kontekstin potentiaaliset rajoitteet ja mahdollisuudet.

2.2.2 Lokalisoinnin taso

Muokkausten laajuuden ja mukautustarpeen määrittelemiseksi suhteessa alkuperäiseen toimintamalliin muodostettiin kolme erillistä tasoa. Asteikon toisessa päässä ollaan täysin uskollisia alkuperäiselle mallille, joka on otettu käyttöön sellaisenaan. Toisessa ääripäässä taas alkuperäinen malli on toiminut pelkästään inspiraation lähteenä:

1. **käyttöönotto sellaisenaan:** pilotoitu täysin alkuperäisessä muodossaan, ”ympäristönsä muovaama”

2. **mukauttaminen**: pilotoitu muokatussa muodossa, ”säädetty tai paranneltu eri kontekstiin sopivaksi”
3. **inspiraatio**: käytetty pilotoinnissa inspiraation lähteenä.

Lisäksi määriteltiin neljä mediakasvatuksen käytännön näkökohtaa, joihin voi soveltaa mukautusprosessin laadullista arviointia:

1. mediakasvatukseen liittyvä **teorettinen kehys**
2. **pedagoginen lähestymistapa** ja siihen liittyvät opetusstrategiat
3. hyödynnettävät **resurssit** eri muodoissaan
4. toiminnan ja lokalisoinnin vaikuttavuuden **arviointikriteerit**.

Näiden erillisten elementtien korrelaatio johti matriisin laatimiseen (taulukko 2):

	Teoriataso	Pedagoginen taso	Resurssit	Arviointi
Käyttöönotto sellaisenaan				
Mukauttaminen				
Inspiraatio				

Taulukko 2. Lokalisoinnin taso

Lokalisointiprosessi

Osallistujia pyydettiin refleктоimaan syvällisesti koko lokalisointiprosessia. Tarkoituksena oli saada selville, miten uusi, kansallinen konteksti oli vaikuttanut alkuperäiseen toimintamalliin ja johtanut tarvittaviin mukautuksiin. Tätä varten määritettiin kymmenen pääelementtiä, jotka kuvaavat laajasti lokalisoinnin tärkeimpiä näkökohtia. Elementeistä kehitettiin kysymyssarja. Tarkoituksena oli saada vertailukelpoisia vastauksia, jotka kuvailisivat muutosprosessia alkuperäisestä toimintamallista sen lokalisoituun versioon. Pääteemat olivat seuraavat:

Kansallinen konteksti: miten kansallisen kontekstin erityispiirteet vaikuttivat toimintamallin mukauttamiseen.

Aiheen uudelleentulkinta: miten paikalliseen kontekstiin mukauttaminen muutti pääaiheiden – luovuuden, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden – tulkintaa.

Parannukset: ne toimintamallin osa-alueet, joita lokalisointiprosessissa kehitettiin ja parannettiin.

Kohderyhmä: uuden kohderyhmän vaikutus siihen, kuinka toimintamallia mukautettiin.

Oppimistavoitteet: alkuperäisiin oppimistavoitteisiin tehdyt tarkistukset.

Organisointi: uuteen kontekstiin mukautumisen aiheuttamat muutokset toimintamallin rakenteeseen.

Paikkaan liittyvät mukautukset: oppimisympäristöön tehdyt muokkaukset, esimerkiksi sisä-/ulkotilojen käyttöön tai yksilöiden tai ryhmien istumajärjestykseen liittyvät muutokset.

Aikaan liittyvät tarkistukset: lokalisoinnin aiheuttamat muutokset opiskeluaikatauluun.

Poikkitieteellinen tieto: kuinka lokalisointiprosessi edisti monitieteistä yhteistyötä.

Monien sidosryhmien osallistuminen: kuinka mukautusprosessi osallisti eri sidosryhmiä.

Tämä strukturoitu reflektointiprosessi auttoi löytämään tärkeimmät mukautukset ja vertailemaan niitä. Samalla saatiin perinpohjainen analyysi siitä, kuinka erilaiset kontekstit muokkaavat toimintamallin toteuttamista.

2.2.3 Prosessin arviointi ja suositukset

Prosessin lopuksi tehtävää subjektiivista arviointia pidettiin välttämättömänä. Se kohdentuu osallistujien itse kokemaan lokalisoinnin vaikuttavuuteen ja tuo prosessista ilmi sekä vahvuuksia että heikkouksia. Osallistujia pyydettiin määrittelemään – refleктоivalla ja itsearvioivalla lähestymistavalla kommunikaatiota painottaen – tärkeimmät oppimansa asiat sekä antamaan suosituksia.

Arvioinnissa keskityttiin seuraaviin asioihin:

- **vahvuudet:** alueet, joilla uudistettu toimintamalli oli erinomainen
- **heikkoudet:** tekijät, jotka rajoittivat uudistetun toimintamallin vaikuttavuutta
- **tärkeimmät opit:** tärkeimmät lokalisointiprosessista saadut oivallukset
- **suositukset:** ehdotukset toimintamallin mukauttamiseksi ja parantamiseksi jatkossa.

2.2.4 Käytäntöjen siirrettävyys

Lokalisointiprosessia refleктоitaessa reflektointityökalu helpotti eri ulottuvuuksien vertailua ja mahdollisti käytännön siirrettävyyden arvioinnin.

Vertailuprosessi johti kolmen tapaustutkimuksen kehittämiseen. Kukin niistä keskittyy yhteen ydinaiheista – luovuuteen, yhdenvertaisuuteen tai osallisuuteen. Tapaustutkimuksissa keskitytään alkuperäisten toimintamallien pääpiirteisiin, lokalisointiin ja siirrettävyyteen.

3 TIIVISTELMÄ KAIKISTA MALLEISTA JA MATERIAALEISTA

Tässä luvussa esitetään tiivis kuvaus kaikista alkuperäisistä toimintamalleista ja niiden lokalisoinneista. Tämän julkaisun lopussa (liite 1) on taulukoita, jotka kuvaavat kunkin mallin lokalisoinnin tasoa alkuperäiseen toimintamalliin verrattuna.

3.1 Yhdenvertainen medialukutaito

3.1.1 Alkuperäinen toimintamalli Suomessa

Alkuperäisenä toimintamallina ovat KAVIn julkaisemat yhdenvertaisen medialukutaidon suunnitteluperiaatteet. Ne on tarkoitettu ammattilaisille, jotka kehittävät medialukutaitoa omissa toiminnoissaan eri-ikäisten henkilöiden kanssa. Periaatteet toimivat tarkistuslistana ja tarjoavat medialukutaidon ammattilaisille keinon arvioida nykykäytäntöjään ja kehittää niitä inklusiivisella tavalla.

Periaatteet koostuvat seuraavista ohjeista:

1. Selvitä ohjaavat linjaukset ja suunnittele toimintaa niiden mukaan.
2. Reflektoi omaa toimintaasi, asenteitasi, osaamistasi ja kehittämistarpeitasi.
3. Tarkastele resursseja ja suunnittele mediakasvatus niiden puitteissa.
4. Tee yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan.
5. Käytä yhdenvertaisuutta tukevia sisältöjä ja materiaalia.
6. Toteuta mediakasvatusta kohderyhmä- ja kontekstilähtöisesti.
7. Lisää osallisuutta kaikissa toiminnan vaiheissa.
8. Huolehdi saavutettavuudesta ja esteettömyydestä.
9. Luo turvallisempaa tilaa oppia ja toimia.
10. Ole valmis joustamaan tilanteen mukaan.

Julkaistussa materiaalissa periaatteet selitetään mediakasvatuskäytäntöjen, materiaalituotannon ja viestinnän näkökulmasta. Siinä annetaan myös käytännön vinkkejä, joiden avulla periaatteiden toteuttaminen on helpompaa. Lisäksi on laadittu videosarja, jossa esitellään sekä jokainen kymmenestä periaatteesta että tapaustutkimuksia ja parhaita käytäntöjä.

Periaatteet perustuvat 90 verkkokyselyvastaukseen ja 11 yksilöhaastatteluun. Haastateltavina oli ammattilaisia, jotka kehittävät ja toteuttavat medialukutaitoa tai muita mediaan liittyviä taitoja käytännössä. Prosessissa hyödynnettiin myös aiempaa tutkimusta ja asiantuntijoiden kommentteja. Periaatteita pilotoitiin kuntatyöntekijöiden videomuotoisen medialukutaidon alkeiskurssin suunnittelussa ja toteuttamisessa. Pilotoinnin aikana 62 ammattilaista arvioi periaatteita ja antoi niistä palautetta. Videokoulutuksen suunnitteli viisi mediakasvatusasiantuntijaa, jotka osallistuivat kahteen puolen päivän mittaiseen työpajaan. Videokoulutuksen kohderyhmänä olivat aikuisoppijat.

3.1.2 Lokalisointi Italiaan

Ensimmäisessä lokalisoinnissa UNIFI keskittyi muokkaamaan alkuperäistä toimintamallia Italian koulutuskontekstin kansallisten ja paikallisten ohjeiden mukaiseksi. Alkuperäinen toimintamalli lokalisoitiin luomalla keskitetty polku, jonka tarkoitus oli lisätä tietoisuutta sukupuolten tasa-arvosta jo nuoresta iästä lähtien. Tämä vaati tietynlaista joustoa opetussuunnitelmaan.

UNIFI julkaisi oppimisskenaarion *#P.O.V.: challenging and flopping gender viral cringe stereotypes by the hype of clean minds*, jonka tavoitteena on edistää opiskelijoiden kriittistä ymmärtämistä lapsille suunnattujen mainosten vaikutuksesta sukupuolistereotyyppien leviämiseen yhteiskunnassa. Skenaariota pilotoitiin valtiollisessa peruskoulussa 18:n eri taustoista tulevan oppilaan kanssa. Se on tarkoitettu neljäsluokkalaisten (8–9-vuotiaille), mutta se toimii myös yleisenä kriittisen medialukutaidon mallina, jota voidaan mukauttaa monenlaisiin koulutuskonteksteihin ja erilaisille kohderyhmille.

Oppimisskenaario, joka sisältää yhteensä yhdeksän opetuskertaa, on jaettu neljään vaiheeseen: johdantovaiheeseen, analyttiseen vaiheeseen, tuottavaan vaiheeseen ja reflektointivaiheeseen. Sen lisäksi, että oppilaille kerrotaan lapsille suunnattujen mainosten levittävän sukupuolistereotyyppioita yhteiskunnassa, he saavat tietoa Tiktokin riskeistä ja mahdollisuuksista. Sitten oppilaita pyydetään tuottamaan muutama lyhyt Tiktok-video luokan yksityiselle tilille. Videot tulee tehdä POV ('näkökulma') -genren kuvaustekniikoiden mukaisesti. Näin oppilaat astuvat vastuullisten kansalaisten ja sukupuolten tasa-arvon edistäjien saappaisiin lisätäkseen yleistä tietoisuutta sukupuolirikymyksistä.

Alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita muokattiin useaksi erilliseksi oppimistavoitteeksi, jotka sijoittuvat kaikkiin neljään edellä mainittuun vaiheeseen. Tavoitteiden tarkoituksena on vahvistaa yhdenvertaisuutta, osallisuutta sekä resurssien ja lähestymistapojen saatavuutta kontekstiin kuuluvassa turvallisemmassa tilassa. Samalla on oltava jatkuvasti valmis muokkaamaan tavoitteita tilanteen mukaan.

3.1.3 Lokalisointi Pohjois-Makedoniaan

Toisessa lokalisoinnissa ICS laati oppaan *Media literacy for all: A guide to inclusive media education*. Sen tavoitteena on parantaa mediakasvatuskäytäntöjä hyödyntämällä alkuperäisen toimintamallin kymmentä suunnitteluperiaatetta. Opas tähtää kriittisen ajattelun kehittämiseen, kulttuurisen merkityksellisuuden edistämiseen ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseen. Alkuperäisten periaatteiden ydin pidettiin ennallaan, mutta joitakin kohtia muokattiin hieman, jotta ne sopisivat paremmin Pohjois-Makedonian paikalliseen kontekstiin.

Opas kehitettiin kahden skopjelaisen peruskoulun yhteisprojektissa, jonka kohderyhmänä oli 20 eri taustoista tulevaa kolmasluokkalaista.

Kummassakin koulussa oli vastuuopettaja, joka jalkautti ohjelman suoraan oppilaille. Vaikka pilotointi tapahtui peruskoulussa, opas on suunnattu laajemmalle yleisölle, kuten 1.–5. luokkien opettajille, tuutoreille, aineenopettajille, muulle opetushenkilöstölle ja nuorisotyöntekijöille.

Pilotti osoitti, että yhdenvertaisen mediakasvatusmallin hyödyntäminen alaluokilla vaatii opettajalta sekä tietoa että innostusta mediaan liittyen. Jos opettaja on mediakasvattajana vasta aloittelija, opetus ei välttämättä ole kovin vaikuttavaa. Niinpä myös opettajien kouluttaminen mediakasvattajiksi edistäisi inklusiota.

Opas sisältää myös käytännön harjoituksia ja aktiviteetteja, joita opettajat voivat käyttää sekä perus- että korkeakoulukontekstissa. Lisäksi opas tarjoaa reflektointivälineitä, joiden avulla opettajat voivat arvioida, salliiko kyseinen oppimisympäristö kaikkien osallistumisen toimintoihin.

3.2 Luova medialukutaito

3.2.1 Alkuperäinen toimintamalli Italiassa

Luovuuteen liittyvä pilotti *Exploring representations in the digital world* yhdistää mediakasvatusvälineitä ja -käytäntöjä multimodaaliseen analyysiin. Koulutuksen tavoitteet valittiin Media and Intercultural Education Framework (MIEF) -mallista. Se on kehitetty MEET – Media Education for Equity and Tolerance -hankkeessa (<https://meetolerance.eu/>) (Erasmus+, KA3, 2016–2018), joka kietoo mediakasvatuksen kriittiseen kulttuurienväliseen tutkimukseen. Kolmessa ulottuvuudessa – ymmärtäminen, ilmaisu ja sitoutuminen – määritellyt tavoitteet mukautettiin sisältämään digitaalisen viestintäosaamisen elementtejä sosio-semioottisesta ja multimodaalisesta näkökulmasta. Inspiraation lähteenä digitaalisen viestintäosaamisen tasojen määrittelyyn toimi Common Framework of Reference for Intercultural Digital Literacies (CRFiDIL) -malli, joka on kehitetty eurooppalaisessa EUMADE4LL-hankkeessa (Erasmus+, KA2, 2016–2019). Mediakasvatus ja multimodaalisuus yhdistyvät toimintojen ja koulutusvälineiden suunnittelussa, joka painottaa digitaalisen median esitysmuotojen kriittistä ymmärtämistä.

Toimintamalli liitettiin osaksi Firenzen yliopiston julkisten ja poliittisten viestintästrategioiden maisteriopintojen multimodaalisen diskurssianalyysin kurssia. Mallissa toiminnot on jaettu neljään vaiheeseen. Johdantovaiheessa oppijat osallistuvat harjoituksiin, joiden tavoitteena on tarjota heille tärkeimmät media- ja multimodaalisen analyysin välineet. Toisessa vaiheessa he työskentelevät yksin analysoiden valitsemiaan videoita. Kolmannessa vaiheessa oppijat jaetaan ryhmiin heidän valitsemiensa yhteiskunnallisten kysymysten perusteella. He tuottavat videoesseen, jossa he esittelevät kohdeyleisölle aiheet, joita he ovat tutkineet itseksensä. Viimeisessä vaiheessa osallistujat arvioivat oppimispolkuaan. Tarkastelun kohteina ovat käsiteltyjen aiheiden ymmärtäminen, luovuus

videontuottamisvaiheessa ja osallistuminen yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyvään ryhmätoimintaan. Alkuperäinen toimintamalli tarjoaa osallistujille välineitä ja konsepteja, joiden avulla he voivat analysoida, miten merkityksen luomisessa on hyödynnetty semioottisia resursseja. Lisäksi osallistajat voivat käyttää niitä tietoisesti digitaalisten tuotostensa suunnittelussa.

3.2.2 Lokalisointi Pohjois-Makedoniaan

Ensimmäisessä lokalisoinnissa ICS julkaisi oppimisskenaarion *Encouraging creativity through critical media literacy*. Sen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden kriittistä ymmärtämistä siitä, mitä digitaalisessa mediassa esitetään. Tarkoituksena on myös – alkuperäisen toimintamallin tavoin – edistää heidän kykyään havainnollistaa näitä asioita yleisölle videoesseiden avulla.

Pilotointi suoritettiin Goce Delčev Štip -yliopiston organisaatitieteiden tiedekunnassa. Sitä johti professori, tohtori Kiril Barbareev, joka on mediatieteiden asiantuntija. Pilotointiin osallistui yhdeksän perustutkinto-opiskelijaa loka- ja joulukuun 2023 välisenä aikana. Professori tapasi osallistujia joka viikko muutaman tunnin ajan. Lokalisoidussa toimintamallissa opetustuntien kokonaismäärä oli sama kuin alkuperäisessä, mutta oppimisen optimoimiseksi tunteihin tehtiin pieniä muutoksia: malliin rakennettiin sekä lyhyempiä että pidempiä oppitunteja. Se oli erityisen tärkeää joustavuuden ja häiriöttömän opetuksen takaamiseksi, sillä opiskelijoilla oli niin maantieteellisiä kuin terveyteen liittyviä rajoitteita. Oppaassa on sama rakenne kuin alkuperäisessä UNIFIn mallissa: toiminnot on jaettu neljään osaan. Mukautuksessa opasta on kuitenkin lyhennetty niin, että siitä on poistettu jälkiarviointiprosessista kertova osa.

Tarkistettu toimintamalli laajentaa näkökulmaa ottamalla mukaan erilaisia sidosryhmiä, esimerkiksi opiskelijoita, kouluttajia, päättäjiä ja alan ammattilaisia. Tämä lähestymistapa poikkeaa siis alkuperäisestä, pääasiassa opiskelijoiden ja opettajien väliseen vuorovaikutukseen keskittyvästä toimintamallista – tässä huomioon otettavat näkemykset ja tosielämän haasteet tulevat laajemmasta joukosta sidosryhmiä.

3.2.3 Lokalisointi Suomeen

Toisessa lokalisoinnissa KAVI laati kurssin *Youtube vaikuttamisen välineenä*. Kurssisuunnitelmaa pilotoitiin vapaassa sivistystyössä Helsingin työväenopistossa. Kurssia mainostettiin mediakasvattajille Facebookissa, ja sille ilmoittautui 16 henkilöä (suurin sallittu osallistujamäärä). Jokaisella opetuskerralla mukana oli loppujen lopuksi 6–9 henkilöä. Osallistujien joukossa oli eläkeläisiä, muusikko, toimittaja ja kirjastonhoitaja.

Pilotointi järjestettiin huhtikuussa 2024. Tunteja siihen käytettiin yhteensä 15 (alkuperäisten 18 tunnin sijaan). KAVI ja Helsingin työväenopisto työskentelivät tiiviisti yhdessä kurssia järjestäessään. Opettajana toimi luokanopettaja, mediatuutori Joel Tervaskanto.

Alkuperäinen toimintamalli oli suunniteltu muodolliseen korkeakoulukontekstiin (perustutkintoa suorittaville opiskelijoille), joten sitä muokattiin sopivammaksi epämuodolliseen, vapaaseen sivistystyöhön. Tarkistetussa toimintamallissa on sama rakenne kuin alkuperäisessä (4 vaihetta). Kurssista tehtiin kuitenkin käytännönläheisempi vähentämällä teorian osuutta ja lisäämällä toimintaan käytännöllisempiä ja teknisiä elementtejä. Tarkistettu toimintamalli on hieman lyhyempi ja joustavampi kuin alkuperäinen – siinä ei esimerkiksi ole arvioitu erikseen eri toimintoihin kuluva aikaa. Aikaa päätettiin lyhentää verkko-osuudesta, sillä 2–4 tuntia olisi ollut pitkä aika illalla verkossa. Välttämättömät asiat saatiin hoidettua 1,5 tunnin verkko-opetuksella.

Tarkistetussa toimintamallissa kannustettiin luovuuteen antamalla osallistujien suunnitella, kuvata ja editoida lyhytvideosa täysin mielensä mukaan rajoittamatta niiden muotoa videoesseisiin. Johdanto- ja päätösvaiheet järjestettiin etänä ilta-aikaan. Se mahdollisti joustavan osallistumisen. Kaksi pidempää opetuskertaa (joihin sisältyi ryhmätyötä) oli suunniteltu viikonlopuksi, sillä tällöin osallistujien oli tärkeää olla henkilökohtaisesti paikalla. Opetus tapahtui lähinnä sisätiloissa, mutta osallistujien oli mahdollista kuvata myös ulkona.

3.3 Osallistava medialukutaito

3.3.1 Alkuperäinen toimintamalli Pohjois-Makedoniassa

Alkuperäisen osallistavan medialukutaidon toimintamallin kehitti ICS. Mallin tarkoituksena on kiinnittää huomiota digitaalisen median kasvavaan vaikutukseen yhteiskunnassa sekä hyvän medialukutaidon suureen tarpeeseen. Malli kehitettiin kansalaisten avuksi, jotta he oppisivat navigoimaan digitaalisen median monimutkaisuuksien keskellä sekä ymmärtämään median vaikutuksen havaintoihin, käsityksiin, populaarikulttuuriin ja henkilökohtaisiin valintoihin. Malli kannustaa kriittiseen ajatteluun, luovuuteen ja ongelmanratkaisuun. Se auttaa yksilöitä kehittämään taitaviksi mediasisällön käyttäjiksi ja luojiksi.

Medialukutaidon ydinelementit

ICS määritteli viisi ydinelementtiä, jotka tarvitaan kattavan medialukutaidon kehittämiseen.

1. **Pääsy:** Tällä tarkoitetaan kykyä hakea ja löytää mediasisältöä, tietoa ja dataa erilaisilla tieto- ja viestintäteknisillä välineillä.
2. **Analyysi ja arviointi:** Tämä on erittäin tärkeä kyky, joka mahdollistaa mediasisällön erittelemisen ja samalla sen laadun, uskottavuuden ja luotettavuuden arvioinnin.

3. **Luovuus ja tuottaminen:** Medialukutaito liittyy median käyttämisen lisäksi sen luomiseen. Tämä elementti keskittyy kehittämään taitoja, joiden avulla yksilöt voivat ilmaista itseään ja kommunikoida tehokkaasti muiden kanssa.
4. **Reflektointi:** Medialla ei ole pelkästään muihin vaikuttava rooli, vaan se myös muovaa jokaisen omaa identiteettiä ja käytöstä. Reflektointi on kykyä ymmärtää, miten mediasisältö vaikuttaa identiteettiin, arvoihin ja vuorovaikutukseen muiden kanssa.
5. **Aktivoituminen ja sitoutuminen:** Medialukutaito on digiaikana paljon enemmän kuin median passiivista käyttöä. Se vaatii aktiivista osallistumista yhteiskunnallisiin, poliittisiin ja kulttuurisiin suuntauksiin.

Lokalisointi ja mukauttaminen laajempiin konteksteihin

Alkujaan Pohjois-Makedoniassa kehitetty malli on mukautettavissa muihinkin kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin konteksteihin. Toisen asteen opiskelijoille räätälöity malli yhdistää medialukutaidon arkielämän kokemuksiin. Se pohjautuu EU:n rahoittamaan SHAPE-hankkeeseen (2018–2020), jossa tutkittiin median roolia ympäristötietoisuuden ja kansalaistoiminnan edistäjänä. Pohjaa laajennettiin vastaamaan muodollisen ja epämuodollisen koulutuksen tarpeisiin maailmanlaajuisesti. Opas tarjoaa käytännön strategioita mallin soveltamiseksi eri koulutusympäristöissä – olivatpa ne sitten kouluja, yhteisöllisiä työpajoja tai digialustoja.

3.3.2 Lokalisointi Suomeen

Toimintamallin ensimmäisen lokalisoinnin suoritti Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI) Suomessa. KAVI mukautti mallia 13–19-vuotiaiden mediakasvatuskäyttöön. Pilotissa *Nuorten osallisuuden edistäminen mediakasvatusprojektin keinoin* oli useita alkuperäisen mallin piirteitä, mutta sitä räätälöitiin nuorempien oppijoiden tarpeita ja kykyjä vastaavaksi.

Metodit ja päämukautukset

Kevyt pilotointi ja arviointi: KAVI pilotoi mallia aluksi laatimalla oppaan, jota sen mediakasvatustiimi ja kansalliset sidosryhmät arvioivat. Palautetta pyydettiin 20 henkilön asiantuntijajaneeliilta, ja heidän kommenttinsa otettiin huomioon luonnosta paranneltaessa. Asiantuntijoista 12 esitti ehdotuksia mallin parantamiseksi.

Vaiheittainen lähestymistapa:

- Vaihe 0: kartoitetaan osallistujien kiinnostuksen kohteet ja määritellään kampanjan päätavoitteet.
- Vaihe 1: opetetaan osallistujia etsimään ja jakamaan tietoa erilaisia tieto- ja viestintäteknisiä välineitä käyttäen sekä lisäksi tutustutaan julkisiin vaikuttamistapoihin, mikä tekee tästä hyvin merkityksellisen näin digiaikana.
- Vaihe 2: autetaan osallistujia suunnittelemaan mediakampanja – kiinnitetään huomiota strategian kehittämiseen ja selkeään viestiin.

- Vaihe 3: toteutetaan kampanja ja rohkaistaan osallistujia hyödyntämään tietoa, jota he ovat hankkineet kahden ensimmäisen vaiheen aikana tuottaessaan digitaalista sisältöä ja oppiessaan, miten yleisöön saa parhaiten yhteyden.
- Vaihe 4: arvioidaan toimintaa kokonaisuutena, mikä auttaa osallistujia reflektoimaan omia mediakäytäntöjään ja kampanjan tuloksia.

Kohdeyleisö ja käytännön huomioita: Ohjelma on suunniteltu 13–19-vuotiaille, mutta sen toimintoja voi skaalata myös suuremmille ryhmille. Tämä kuitenkin edellyttää, että osallistajat jaetaan pienryhmiin, jotta ohjaus olisi käytännönläheisempää. Malli on lyhennetty tehokkuuden nimissä kahdeksaan tuntiin, mutta aikaa voi myös pidentää ryhmän tarpeiden mukaisesti.

3.3.3 Lokalisointi Italiaan

Toisen lokalisoinnin teki Firenzen yliopisto, joka mukautti mallia 14-vuotiaille Firenzen Pratossa sijaitsevan Paolo Dagomari -instituutin opiskelijoille. Lokalisoinnissa sosiaali- ja terveysalan opiskelijat hyödynsivät osallistavaa videontekoa sekä oman identiteettinsä ja itseilmaisunsa että muiden esiintymisen tutkimisen välineenä.

Metodit ja lähestymistapa

Lokasoinnin ydin oli osallistava videonteko. Sen kautta yhteisön jäsenet pääsivät tekemään videoita, jotka tuovat esiin heidän omia näkökulmiaan tai yleisesti tärkeitä asioita. Tässä tapauksessa opiskelijoille annettiin tehtäväksi luoda yhdessä videosisältöä, joka käsittelee identiteettiä ja itseilmaisua.

Toimintatutkimus: Oppimisskenaariossa hyödynnettiin induktiivista lähestymistapaa – opiskelijoita kannustettiin suunnittelemaan ja toteuttamaan omat visuaaliset tutkimusprojektinsa.

Videoetnografia: Tämä mukautus tutustutti opiskelijat videoetnografian kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään, jossa visuaalinen dokumentointi yhdistyy etnografiseen tutkimukseen.

Tärkeimmät käsitteet

Puhuvat päät: Opiskelijat oppivat kuvaamaan yksinkertaisia videoita, joissa kuvattu henkilö puhuu suoraan kameralle.

B-roll: Opiskelijoita kannustettiin hyödyntämään myös toissijaista materiaalia, jota kutsutaan B-rolliksi. Se rikastuttaa visuaalista tarinankerrontaa tarjoamalla enemmän sisältöä ja kuvia.

Videomuotokuva: Opiskelijat perehtyivät myös videomuotokuvaan. Niissä henkilön tai paikan identiteetti ja historia esitetään liikkuvan kuvan avulla.

Päätelmät

ICS:n medialukutaidon toimintamalli on osoittanut mukautettavuutensa eri konteksteihin suomalaisista koululaisista italialaisiin opiskelijoihin. Parantamalla oppijoiden kriittistä ajattelua, luovuutta ja mediaosaamista malli valtuuttaa heidät ottamaan aktiivisesti osaa käyttämäänsä ja tuottamaansa mediaan. Nämä lokalisoinnit toivat selvästi esiin mallin dynaamisen, osallistavan lähestymistavan. Tämä vahvistaa mallin merkitystä nopeasti muuttuvassa digimaailmassa.

4 SUOSITUKSIA MEDIALUKUTAITHANKKEIDEN LOKALISOINTIIN

Tässä luvussa esitellään vaiheittainen lähestymistapa, jota sidosryhmät voivat käyttää tai mukauttaa omiin tarpeisiinsa. Sen avulla varmistetaan, että medialukutaitohankkeet ovat sekä vaikuttavia että kestäviä. Tässä annetut suositukset on suunniteltu erilaisia kohdeyleisöjä silmällä pitäen – nuorista ja kouluttajista kansalaisjärjestöihin ja instituutioihin –, ja niissä korostuvat mukautettavuus ja inklusiivisuus.

Kun toteutat omaa hankettasi, voit halutessasi käyttää samoja aiheita kuin ICMEn kumppanit (kansalaisten osallistuminen, luova medialukutaito ja yhdenvertainen medialukutaito). Voit myös hyödyntää jo olemassa olevaa ympäristöllesi tärkeisiin aiheisiin liittyvää materiaalia ja herättää sen henkiin seuraavaksi esitetyillä tavoilla lokalisointisyklin avulla.

4.1 Lokalisointisykli

Vaihe 1: Tarvearviointi ja kontekstianalyysi

Vaikuttavan medialukutaitohankkeen luomisen pohjana toimii yksityiskohtainen tarvearviointi. Se auttaa ymmärtämään, millaisia haasteita valitusta kohderyhmästä voi aiheutua, sekä havaitsemaan sellaisia mediaan liittyviä asioita, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Etene seuraavien vaiheiden mukaisesti:

- **Määrittele ja sitouta tärkeimmät sidosryhmät:** Aloita paikallisista sidosryhmistä, kuten yhteisön johtohenkilöistä, kouluttajista, media-alan ammattilaisista ja kansalaisjärjestöjen edustajista. Järjestä heille haastatteluja ja vapaamuotoisempia (kuten pyöreän pöydän) keskusteluja, joissa voit kerätä näkemyksiä medialukutaidon puutteista ja voitte yhdessä hahmotella hankkeen tavoitteita. Esimerkiksi jos kohderyhmänä ovat korkeakouluopiskelijat, järjestä heille sekä heidän opettajilleen ja vanhemmilleen ryhmätapaamisia, jotta saat tietää heidän mediankäyttötottumuksistaan ja yleisistä harhaluuloista, joita he ovat kohdanneet. Laadi jokaiselle ryhmälle räätälöity kysely, jotta saat kvantitatiivista dataa.
- **Kerää ja analysoi dataa:** Käytä datan keräämiseen kvantitatiivisten (määrällisten) ja kvalitatiivisten (laadullisten) tutkimusmenetelmien yhdistelmää, kuten kyselyjä, ryhmätapaamisia ja haastatteluja. Kerää dataa mediankäyttötottumuksista, yleisistä väärän tiedon lähteistä sekä medialukutaidon nykytasosta yhteisössä.
- **Kartoita mediamaisema ja kulttuurikonteksti:** Analysoi paikallista mediaympäristöä selvittämällä esimerkiksi käytetyimmät mediakanavat, kulttuuriset asenteet mediaa kohtaan sekä yleiset väärän tiedon suuntaukset. Kartoituksella mahdollistetaan räätälöidyn lähestymistavan käyttäminen ja varmistetaan, että kehitetty malli vastaa nimenomaan paikallisiin mediahaasteisiin.

Vaihe 2: Mukautettavien medialukutaitomallien suunnittelu ja kehittäminen

ICME:n metodien ydin on eri kulttuuri- ja koulutus konteksteihin mukautettava medialukutaitokehys. Kun suunnittelet omaa malliasi, pohdi seuraavia asioita:

- **Luo ydinsisältömoduulit:** Tee omat moduulit tärkeimmistä aiheista, esimerkiksi mediaviestien kriittisestä analyysistä, vinoumien tunnistamisesta ja mediatuotantoprosessien ymmärtämisestä. Varmista, että jokainen moduuli sisältää selkeät oppimistulokset sekä käytännön harjoituksia.
- **Laadi joustava opetussuunnitelma:** Laadi modulaarinen opetussuunnitelma, jota on helppo muokata erilaisten yleisöjen tarpeiden mukaisesti. Esimerkiksi sosiaalisen median lukutaidon moduulin voisi mukauttaa niin, että nuoremmat yleisöt keskittyisivät sosiaalisen median etiikkaan, kun taas instituutioilla painopiste voisi olla disinformaation tunnistamisessa.
- **Hyödynnä monipuolisia oppimismuotoja:** Käytä esimerkiksi vuorovaikutteisia verkkokursseja, perinteisiä työpajoja, medialaboratorioita ja vertaisoppimisryhmiä. Eri oppimismuotojen yhdistelmä tekee sisällöstä kiinnostavaa ja monien eri oppimismieltymysten mukaista.

Vaihe 3: Toteuttaminen pilottiohjelmien avulla

Ennen skaalausta sinun tulee pilotoida medialukutaitomallisi kontrolloidusti pienessä mittakaavassa. Pilotointi auttaa opetussuunnitelman hiomisessa, ja siitä saa alustavaa palautetta. Noudata näitä ohjeita:

- **Valitse pilotille paikat ja osallistajat:** Valitse kohteita, jotka edustavat esimerkiksi kaupunki-, maaseutu- ja syrjäisiä yhteisöjä, jotta voit testata ohjelman mukautettavuutta ja vaikuttavuutta. Tavoittele monipuolista osallistujajoukkoa, johon kuuluu sekä nuoria, kouluttajia että yhteisön johtohenkilöitä.
- **Kouluta ohjaajat ja kouluttajat:** Varmista, että ohjelman toteuttajat on koulutettu ja että he ymmärtävät medialukutaidon ydinperiaatteet. Järjestä ohjaajille työpajoja, joissa tutustutaan opetussuunnitelmaan ja opetusvälineisiin.
- **Kerää ja analysoi palautetta:** Käytä palautteen keräämiseen osallistujilta ja ohjaajilta esimerkiksi havainnointia, kyselyjä ja haastatteluja. Näin saat tiedon muutoksista, joita opetussuunnitelmaan tai menetelmiin mahdollisesti vaaditaan, jo ennen mallin laajempaa toteutusta.

Vaihe 4: Arviointi ja iterointi

Hankkeen onnistumisen mittaamiseksi ja kehityskohteiden tunnistamiseksi on tärkeää luoda kattava arviointikehys.

- **Määrittele arviointimittarit:** Aseta selkeät mittarit sekä prosessin (esim. osallistujien sitoutuminen ja sisällön esittämisen laatu) että tulosten (esim. medialukutaidon paraneminen ja käytösmuutokset) arviointiin.

- **Hyödynnä arvioinnissa monia menetelmiä:** Käytä sekä kvalitatiivisia (esim. ryhmätapaamiset ja suullinen palaute) että kvantitatiivisia (esim. testi ennen ohjelmaa ja sen jälkeen) menetelmiä, jotta saat kokonaisvaltaisen kuvan hankkeen vaikutuksista.
- **Paranna mallia iteratiivisesti:** Pidä reflektointihetki joka moduulin jälkeen, jotta huomaat, mikä toimi ja mikä ei. Hio sisältöä, menetelmiä ja tukimateriaalia oivallustesi perusteella.

4.2 Mitä tulee ottaa huomioon

Seuraavista kohdista löydät lisää oivalluksia, joiden avulla voit saada medialukutaitohankkeestasi vieläkin vaikuttavamman:

1. Mallien mukauttaminen erilaisiin konteksteihin ja erilaisille yleisöille

- **Paikallisten tarpeiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen:** Käännä materiaali paikallisille kielille ja mukauta se kulttuurisesti. Esimerkiksi jos moduuli käsittelee mediaesiintymistä, valitse esimerkeiksi paikallisia julkkiksia, kulttuurihahmoja tai historian tapahtumia. Joillakin seuduilla visuaalinen tai suullinen tarinankerronta voi toimia paremmin kuin runsastekstinen, kirjoitettu sisältö.
- **Kulttuurisensitiivisyys:** Varmista, että sisältö kunnioittaa paikallisia kulttuureja, kieliä ja yhteiskunnallisia normeja. Se voi vaatia materiaalin kääntämistä, paikallisten esimerkkien käyttöä tai kulttuurisesti merkittävien medialähteiden mukaan ottamista.
- **Kohdennettu lähestymistapa erityisryhmille:** Suunnittele medialukutaito-ohjelmaasi erilaisia polkuja erilaisia ryhmiä varten esimerkiksi räätälöimällä omat moduulit nuorille, vanhuksille ja eri alojen ammattilaisille. Jos ryhmäläisten lukutaito on heikko, selkeytä kieltä ja käytä enemmän visuaalisia elementtejä. Hyödynnä sarjakuvia tai visuaalisen tarinankerronnan välineitä selittäessäsi monimutkaisia asioita, kuten digitaalista manipulointia tai syvävääreännöksiä.

2. Alkuperäisten mallien luominen ICME:n metodien pohjalta

- **Puutteiden ja mahdollisuuksien määrittäminen:** Analysoi alueellasi aiemmin toteutettuja medialukutaitohankkeita ja etsi niistä aukkoja, jotka uusi mallisi voisi täyttää. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi keskittymistä alipalveltuihin ryhmiin, kuten maaseudun väestöön, tai sisällön luomista kehittyvien teknologioiden, kuten tekoälyn tai syvävääreännösten havaitsemisen, ympärille.
- **Ydinkehityksen kehittäminen:** Laadi ydinkehitys, joka sisältää medialukutaidon olennaiset osa-alueet. Niitä ovat esimerkiksi kriittinen ajattelu, sisällöntuotanto ja digikansalaisuus. Määrittele jokaiselle osa-alueelle oppimistulokset, käytännön toimet ja apuvälineet.
- **Luovien ja vuorovaikutteisten oppimisvälineiden hyödyntäminen:** Käytä luovia välineitä, kuten tarinankerrontaa, mediatuotantoa ja digitaalisia simulaatioita, innostamaan osallistujia aktiiviseen oppimisprosessiin. Kannusta osallistujia

käytännön toimintaan. Näin he pääsevät itse luomaan mediasisältöä, mikä kehittää sekä heidän ymmärrystään että kykyjään.

3. Kestävien, skaalautuvien ohjelmien rakentaminen

- **Kumppanuuksien hyödyntäminen kestävyden edistämiseksi:** Tee yhteistyötä paikallisten oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen ja mediaorganisaatioiden kanssa, jotta ohjelma voitaisiin saada osaksi jo olemassa olevia koulutus- ja yhteisö rakenteita. Tämä takaa pitkän aikavälin kestävyden ja tuen.
- **Avoimien resurssien luominen:** Kehitä digitaalisia välineitä, oppaita ja malleja, joita sidosryhmät voivat vapaasti käyttää. Avoimien resurssien ansiosta ohjelmasi on myös helpompi kopioida tai mukauttaa.
- **Digitaalisten välineiden hyödyntäminen skaalaukseen:** Käytä digilustoja sisällön välittämisessä ja vuorovaikutuksessa osallistujien kanssa. Näin saavutat laajemman yleisön ilman, että sinun tarvitsisi olla fyysisesti paikalla. Monet välineet, kuten webinaarit, vuorovaikutteiset sovellukset ja digifoorumit, voivat helpottaa skaalautuvaa oppimista.

4. Sitoutumisen ja osallistumisen helpottaminen

- **Työpajat ja vuorovaikutteiset opetuskerrat:** Järjestä työpajoja ja vuorovaikutteisia opetuskertoja sidosryhmille, jotta nämä tutustuisivat metodeihin ja välineisiin. Käytännön kokemus auttaa sidosryhmiä ymmärtämään, millaisia käyttötarkoituksia ja vaikutuksia medialukutaitohankkeella mahdollisesti on.
- **Käytäntöyhteisön luominen:** Perusta käytäntöyhteisö, jossa ohjaajat, kouluttajat ja osallistujat voivat jakaa kokemuksiaan, haasteitaan ja parhaita käytäntöjä. Tämä vertaisoppimisen lähestymistapa vahvistaa sitoutumista ja rikastaa oppimiskokemusta.

5 LÄHTEET

Airola, E. (2024). *Promoting young people's participation through a media education project - A Trainer's Guide*. <https://icmeproject.eu/participation2/>

Airola, E. & Palsa, L. (2023). *Towards inclusive media literacy - Instructional principles*. <https://icmeproject.eu/inclusive-media-literacy/>

Airola, E. & Tervaskanto, J. (2024). *Using online videos to influence - Media Education Course Plan*. <https://icmeproject.eu/creativity3/>

Bucciarelli, I., Ranieri, M., & Moschini, I. (2024). *How to see the world. Promote student understanding, expression and engagement through video ethnography and participatory videomaking*. DOI: [10.57596/2-25-05-2024](https://doi.org/10.57596/2-25-05-2024) - <https://icmeproject.eu/participation3/>

Cuozzo, G., Ranieri, M., & Moschini, I. (2024). *#P.O.V.: challenging and flopping gender viral cringe stereotypes by the hype of clean minds. A multimodal media literacy pathway towards equality and social inclusion*. DOI: [10.57596/2-24-01-2024](https://doi.org/10.57596/2-24-01-2024) - <https://icmeproject.eu/inclusivity2/>

Moschini, I., Ranieri, M., & Bucciarelli, I. (2023). *Exploring representations in the digital world. A multimodal media literacy pathway towards creative participation*. DOI: [10.57596/2-15-09-2023](https://doi.org/10.57596/2-15-09-2023) - <https://icmeproject.eu/creative-media-literacy/>

Ranieri, M., Fabbro, F., & Nardi, A. (2019). *La media education nella scuola multiculturale. Teorie, pratiche, strumenti*. Edizioni ETS.

Sindoni, M. G., Adami, E., Karatza, S., Marenzi, I., Moschini, I., Petroni, S., & Rocca, M. (2019). *The Common Framework of Reference for Intercultural Digital Literacies*. <https://www.eumade4ll.eu/common-framework-of-reference-for-intercultural-digital-literacy/>

6 LIITTEET

6.1 Liite 1 – Lokalisoinnin taso

Miten lokalisoinnin taso on selitetty verrattaessa teeman pääpilottiin:

- **Käyttöönotto sellaisenaan** = pilotoitu täysin alkuperäisessä muodossaan, ”ympäristönsä muovaama”
- **Mukauttaminen** = pilotoitu muokatussa muodossa, ”muutettu tai päivitetty jotakin, jotta se olisi parempi tai tarkoituksenmukaisempi eri kontekstissa”
- **Inspiraatio** = otettu inspiraatiota pilotointiin.

Yhdenvertainen medialukutaito:

	Pääpilotti	1. lokalisointi	2. lokalisointi
Aineisto	KAVI	UNIFI	ICS
Teoreettiset periaatteet	Suunnitteluperiaatteet	Mukauttaminen	Mukauttaminen
Koulutus-/opetus-lähestymistapa	Työpaja: kuntatyöntekijöiden medialukutaidon alkeiskurssivideon suunnittelu ja toteuttaminen	Mukauttaminen	Inspiraatio
Resurssit	Medialukutaidon alkeiden videokoulutus kuntatyöntekijöille	Inspiraatio	Inspiraatio
Arviointi	Verkkokysely ja työpajoja ammattilaisille	Inspiraatio	Inspiraatio

Luovuus kriittisen medialukutaidon kautta:

	Pääpilotti	1. lokalisointi	2. lokalisointi
Aineisto	UNIFI	ICS	KAVI
Teoreettiset periaatteet	Media and Intercultural Education Framework -malli ja multimodaalinen diskurssianalyysi	Mukauttaminen	Käyttöönotto sellaisenaan

Koulutus-/opetus-lähestymistapa	Multimodaalinen media-analyysi, vuorovaikutteisiin luentoihin ja yhteistoiminnalliseen oppimiseen perustuva tuottaminen sekä itsearviointi ja muodollinen palaute	Mukauttaminen	Mukauttaminen > toteutus osana epämuodollista aikuiskoulutusta, <i>Youtube vaikuttamisen välineenä</i>
Resurssit	Oppimisvälineet (esim. malli, ruudukot ja lokikirja) ohjaamaan analyysia, tuottamista ja reflektiota	Inspiraatio	Mukauttaminen > kurssisuunnitelma ja valmis Powerpoint-esitys mediakasvattajille
Arviointi	Itsearviointivälineitä opiskelijoille, otsikoita ja ruudukoita opettajille	Inspiraatio	Inspiraatio > palautetta opiskelijoilta, epävirallista keskustelua osallistujien ja opettajan välillä

Nuorten osallistaminen:

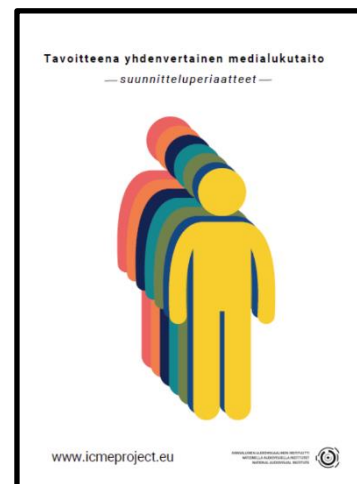
	Pääpilotti	1. lokalisointi	2. lokalisointi
Material	ICS	KAVI	UNIFI
Teoreettiset periaatteet	Kriittinen mediatutkimus ja aktiivinen kansalaisuus	Käyttöönotto sellaisenaan	Inspiraatio > Media and Intercultural Education Framework -malli ja multimodaalinen etnografia
Koulutus-/opetus-lähestymistapa	Opetuksen ja oppimismoduulien suunnittelu ja toteutus mediateorian ja käytännön työhön perustuvan tuotannon kautta	Mukauttaminen > toteutus osana seurakunnan nuorisotyötä	Inspiraatio > toteutus osana sosiaalialan ammatillista opetussuunnitelmaa

Resurssit	Toteutusopas kouluttajille ja ohjaajille, työskentelymateriaalia ja verkkoresursseja	Mukauttaminen > opas nuorisotyöntekijöille ja muille ohjaajille (sisältää monenlaista toteutukseen tarvittavaa ja sitä tukevaa työskentelymateriaalia)	Mukauttaminen > toteutusopas kouluttajille ja ohjaajille, työskentelymateriaalia ja verkkoresursseja
Arviointi	Ennen/jälkeen-itsearviointivälineitä opiskelijoille ja kouluttajille sekä johtavan organisaation arviointi	Inspiraatio > ennen/jälkeen-verkkohaastatteluja nuorisotyöntekijöille	Inspiraatio > ennen/jälkeen-kysely nuorille

6.2 Liite 2 – Hankkeessa julkaistu materiaali

6.2.1 Alkuperäiset toimintamallit

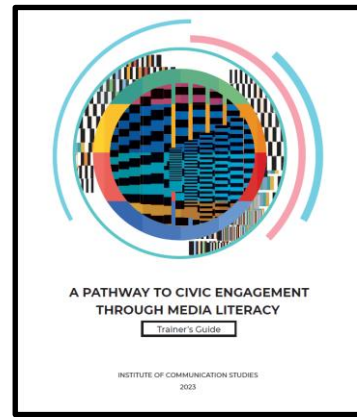
1. [Tavoitteena yhdenvertainen medialukutaito](#), KAVI, Suomi

2. [Exploring representations in the digital world: a multimodal media literacy pathway towards creative participation](#), Firenzen yliopisto, Italia

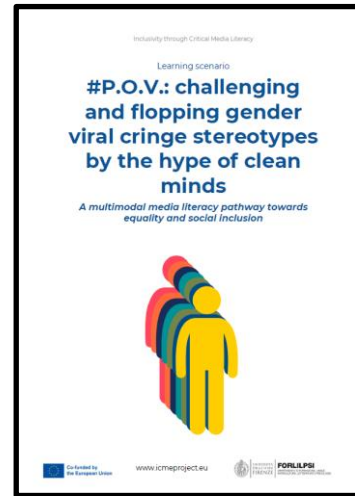

3. [A pathway to civic engagement through media literacy – Trainer's Guide](#), Institute of Communication Studies (ICS), Pohjois-Makedonia

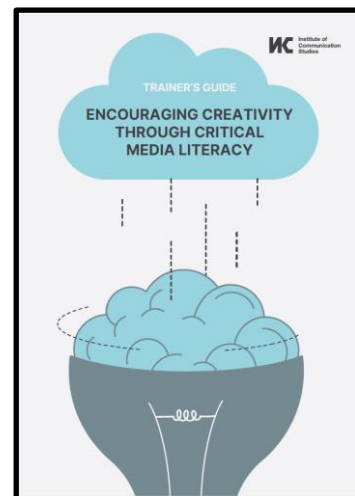

6.2.2 1. lokalisointi

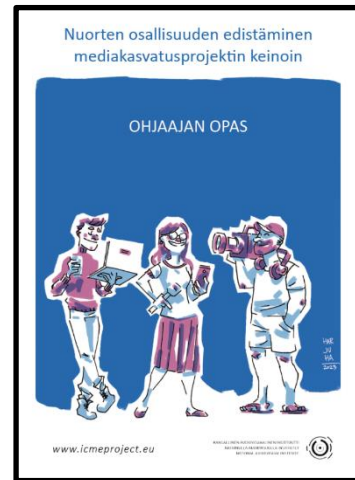
4. [#P.O.V.: challenging and flopping gender viral cringe stereotypes by the hype of clean minds. A multimodal media literacy pathway towards equality and social inclusion](#), Firenzen yliopisto, Italia

5. [Trainer's guide: Encouraging creativity through critical media literacy](#), Institute of Communication Studies (ICS), Pohjois-Makedonia

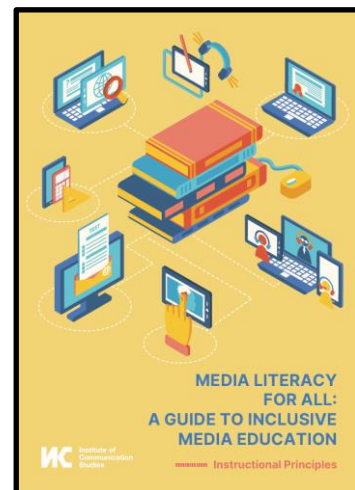

6. [Nuorten osallisuuden edistäminen mediakasvatusprojektin keinoin](#), KAVI, Suomi

6.2.3 2. lokalisointi

7. [Media Literacy for All: A Guide to Inclusive Media Education](#), Institute of Communication Studies (ICS), Pohjois-Makedonia

8. [Verkkovideot vaikuttamisen välineenä](#), KAVI, Suomi

9. [How to see the world: Promote student understanding, expression, and engagement through video ethnography and participatory videomaking](#), Firenzen yliopisto, Italia

